तदत्रिर्न्यायतः सर्व्वं प्रतिगृह्याभिसत्कृतः । प्रत्युज्जगाम तेजस्वी गृहानेव महातपाः ।
प्रदाय च धनं प्रीतः पुत्त्रेभ्यः प्रयतात्मवान् । तपः समभिसन्धाय वनमेवान्वपद्यत ।

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि मार्कण्डेयसमास्यापर्व्वणि ब्राह्मणमाहात्म्यकथने पञ्चाशीत्यधिकशतोऽध्यायः ॥ १८५ ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ अत्रैव च सरस्वत्या गीतं परपुरञ्जय । पृष्टया मुनिना वीर शृणु तार्क्ष्येण धीमता । १२७१५

॥ तार्क्ष्य उवाच ॥ किन्नु श्रेयः पुरुषस्येह भद्रे कथं कुर्व्वन्न च्यवते स्वधर्म्मात् । आचक्ष्व मे चारुसर्व्वाङ्गि कुर्य्यां त्वया शिष्टो न च्यवेयं स्वधर्म्मात् ।

कथं वाऽग्निं जुहुयां पूजये वा कस्मिन् काले केन धर्म्मो न नश्येत् । एतत् सर्व्वं सुभगे प्रब्रवीहि यथा लोकान् विरजाः सञ्चरेयं ।

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ एवं पृष्टा प्रीतियुक्तेन तेन शुश्रूषुमीक्ष्योत्तमबुद्धियुक्तं । तार्क्ष्यं विप्रं धर्म्मयुक्तं हितञ्च सरस्वती वाक्यमिदं बभाषे ।

॥ सरस्वत्युवाच ॥ यो ब्रह्म जानाति यथाप्रदेशं स्वाध्यायनित्यः शुचिरप्रमत्तः । स वै पारं देवलोकस्य गन्ता सहामरैः प्राप्नुयात् प्रीतियोगं ।

तत्र स्म रम्या विपुला विशोकाः सुपुष्पिताः पुष्करिण्यः सुपुण्याः । अकर्द्दमा मीनवत्यः सुतीर्था हिरण्मयैरावृताः पुण्डरीकैः । १२७२०

तासां तीरेष्वासते पुण्यभाजो महीयमाना पृथगप्सरोभिः । सुपुण्यगन्धाभिरलङ्कृताभिर्हिरण्यवर्णाभिरतीव हृष्टाः ।

परं लोकं गोप्रदास्त्वाप्नुवन्ति दत्त्वाऽनडुहं सूर्य्यलोकं व्रजन्ति । वासो दत्त्वा चान्द्रमसन्तु लोकं दत्त्वा हिरण्यममरत्वमेति ।

धेनुं दत्त्वा सुप्रभां सुप्रदोहां कल्याणवत्सामपलायिनीञ्च । यावन्ति रोमाणि भवन्ति तस्यास्तावद्वर्षाण्यासते देवलोके ।

अनड्वाहं सुव्रतं यो ददाति हलस्य वोढारमनन्तवीर्य्यं । धुरन्धरं बलवन्तं युवानं प्राप्नोति लोकान् दशधेनुदस्य ।

ददाति यो वै कपिलां सचैलां कांस्योपदोहां द्रविणैरुत्तरीयैः । तैस्तैर्गुणैः कामदुहाऽथ भूत्वा नरं प्रदातारमुपैति सा गौः । १२७२५

यावन्ति रोमाणि भवन्ति धेन्वास्तावत्फलं भवति गोप्रदाने । पुत्त्रांश्च पौत्त्रांश्च कुलञ्च सर्व्वमासप्तमं तारयते परत्र ।

सदक्षिणां काञ्चनचारुशृङ्गीं कांस्योपदोहां द्रविणैरुत्तरीयैः । धेनुं तिलानां ददतो द्विजाय लोका वसूनां सुलभा भवन्ति ।

स्वकर्म्मभिर्द्दानवसंनिरुद्धे तीव्रान्धकारे नरके सम्पतन्तं । महार्णवे नौरिव वातयुक्ता दानं गवां तारयते परत्र ।

यो ब्रह्मदेयान्तु ददाति कन्यां भूमिप्रदानञ्च करोति विप्रे । ददाति दानं विधिना च यश्च स लोकमाप्नोति पुरन्दरस्य ।

यः सप्तवर्षाणि जुहोति तार्क्ष्य हव्यन्त्वग्नौ नियतः साधुशीलः । सप्तावरान् सप्तपूर्व्वान् पुनाति पितामहानात्मनार्कर्म्मभिः स्वैः । १२७३०

॥ तार्क्ष्य उवाच ॥ किमग्निहोत्रस्य व्रतं पुराणमाचक्ष्व मे पृच्छतश्चानुरूपे । त्वयाऽनुशिष्टोऽहमिहाद्य विद्यां यदग्निहोत्रस्य व्रतं पुराणं ।

॥ सरस्वत्युवाच ॥ नचाशुचिर्नाप्यनिर्णिक्तपाणिर्नाब्रह्मविज्जुहुयान्नाविपश्चित् । बुभुत्सवः शुचिकामा हि देवा नाश्रद्दधानाद्धि हविर्ज्जुषन्ति ।

नाश्रोत्रियं देवहव्ये नियुञ्ज्यान्मोघं पुरा सिञ्चति तादृशो हि । अपूर्व्वमश्रोत्रियमाह तार्क्ष्य न वै तादृग्जुहुयादग्निहोत्रं ।